

Број 4. (10.)

Сарајево, Април 1888.

Год. II.

На Цвијети.

Оче неба, Душе животворни!
Сина шаљеш међу чеда вјерна,
Ал' на ослу, угледа нам смјерна, —
Нек пострада за род мукоморни.

Народ кличе „Осанна висини!“
А он греди у име Господње,
Вољан трпит' муке самовољне,
Опрости им Оче, Ти свесилни!

Весели се роде христијански,
Испоснице гријехова стари!
Што дочека Исуса, дар рајски.

Њему срце и дух свој подари,
И завани, ој' створе земаљски:
Христе Боже, брата с братом спари!

Бољарић.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Празна црква.

„Хајд' у цркву смирено се моли,
Да ти срце грјехоти одоли!“

Нема данас правога Србина, коме још није српска и православна свијест помућена, коме се још није чисти осјећај, према својим светињама, у грудима угасио, а да данас не размишља о томе: Зашто су наше цркве из дана у дан празније и празније? — Но, и ако их има по доста, који се осјећају прави синови православне св. цркве, па тако, ваистину, и раде; и ако их има који поштују њене установе и љубе своје светиње; и најзад, и ако их врло мало има који не би крв и живот дали „за крст часни и лијепу вјеру христијанску“ т. ј. онијех који трче за наградама земаљским — то, опет, огромна већина нашега народа, који се некад од цркве и свога свештеника не одмицаше, не сјети се цркве ни на велике празнике.

Жалосно је, али је истина!!

Не жалимо се на оне, који не знају но на оне, који би хтјели да крај владике сједе, на наше „шехерлије“ (варошане). Жалимо се на њих, што се, као паметнији, несјете, да смо рано почели остављати своју богомољу, која нас је чувала, кроз вијекове јада и чемера, кроз вијекове искушења, те не постасмо одроди, те не постасмо издајнице вјере праћедове и имена свог.

Наши трговци, механције, па и већим дијелом занатлије, прије божије службе отварају своје дућане и механе те очекују своје „муштерије.“ „Шта ћеш, брате, не смијем муштерију одбит; море отић' коме другом“ — одговориће ти, ако кога од њих запиташ.

„Србин“, „православни“; а доста чинимо, што не доликује ни једном од ова два лијепа имена. Прво име вели, да смо сабраћа, да смо браћа редом, а у приватном, друштвеном и општинском животу толико има зађевица, да се преко њих не може прегазити до бољег напретка. Друго име вели да право славимо име божије, да тачно испуњавамо наредбе св. православне и спасавајуће цркве, која је једина остала вијерна јединој глави — Христу Спаси-

тељу. То нам име каже да смо, — што и треба да смо, — а покрај ње отворене пролазимо и халаљиво грамзимо за материјалним богатством и славом. А што гријеси тешки хоће душу да угуше — не сјети се тада нико, но тек у задњем часу свога живота или у каквој биједи повикне: „О Боже! шта учини од мене?!“ У оваким случајевима обинао би све цркве и манастире, а кад бијаше здрав, весео и, да речем, задовољан . . . ни Бога се не сјећаше, ни црква му у мјесту за око не зашћаше; ни миловучна звона му никад не бише опомена, да се божанствене пјесме сјети. — Е, тако је! — Овај, како се обично вели, бијели свијет, пун је привремених милина, сласти и уживања, те готово сваки грамзи за благом да може рећи: „Душо, једи, ни и весели се!“ —

Ни седмог се дана Бога и душе не сјетити. Заиста је тешко души на праведном суду, а ни остатку нашем неће бити на овом свијету добро, јер ће се потурати „од немила до недрага“ на срамоту праћедова својих, који православљем стекоше, те довијек живе.

Како је тешко гледати грађанина, брата и пријатеља, и то баш онога, у кога су пуна уста: Србин православни, гдје пролази у кафану и механу просто и несјетивши се, да би требао сврнути у цркву. Ето, ови се ни седмога дана несјете ни Бога ни своје душе. Сад се запитајмо, да л' тиме не уводимо и свештеника, и учитеља, па и своју ћепу на гријех? Промислимо добро, са каквом ће вољом они вршити своју свету дужност, ако у цркви и не буде нико до оно неколико стараца и старица, који већ виде, да ће скоро Богу на истину. Можда ће многи заблуђени рећи, па и ми ћемо тако, а сад нек' иде овако! Таки неће да промисле, да се тако уподобљавају оној домаћици, која у очи оног дана кад' се нада госту, чисти себе и дом свој, — таки неће да промисле, да „смрт рока не поставља.“

Са оваким мислима има их доста, па није ни чудо, што их је мало, који се сјете

www.цркве и седмога дана, кога је Бог посветио; те у који ми морамо тјелесно се одмарати а душевно на Бога мислити, у друштву браће и пријатеља, а на мјесту, које доликује оном лијеном имену: „Србин православни“, а у друштву у коме ћемо се поучити да то лијено име ни у будуће не осрамотимо и окаљамо.

„Црква је празна“, виче поп, виче учитељ и тотор (клицара); а шта ћемо да рекнемо за дјецу, за крв нашу, за узданицу нашу, за потпору нашу, за будућност нашу, за чуваре имена, вјере и с муком стеченог иметка нашег, кад нас покрије ладни гроб, кад нам одијевају задњу пјесму: „Гдје јест злато и сребро?“ Они сад не вичу, они ћуте да то исто чине кад одрасту по ономе: „Што чине дјеца, што виде од оца.“

Данас је црква, као приутовљена вечера, као спремљена трпеза, на коју су многи позвати, но на коју не дођоше звати, јер изговора нађоше, као они што их напоменух: „Много же звани, мало же избрани.“

Ова се јадна појава, која изиђе на видик има десетак година, осјећа више у мањим варошима но у већим, а држим, да и веће вароши од ове боље пате.

Кад запиташ кога: зашто није био у цркви? готов је јадан са одговором „Имао сам посла.“ Чудновато је рећи: „Имао сам посла и то баш у онај дан кад се и Бог од посла одмарао, стварајући милостиво овај свијет“; а још је чудноватије, што тај посао не би свршен кроз шест радних дана, те да се седми посвети Богу на молитву; а најчудноватије је што се мало ко данас кроз то шест дана и седмога дана сјети.

Наша младеж, морам признати, не сјети се цркве ни онда, кад би јој се ваљало „причестити“ и са Христом сајединити. Кафане, забаве, билијари, ноћно скитање и друге ствари, које не одговарају ни у колико обичајима нашега народа, замијенуле су и саму цркву, а камо ли нијесу наше лијене народне обичаје. Ето чиме ћемо похвалити већи дио наше младежи и надри интелигенције. Да није неколико стараца и ста-

рица, ја не знам за рад кога би се и црква отварала.

Што старији не иду у цркву већ вам рекох, а што младеж не нагли цркви, криви су опет први, јер не потроше ни једне ријечи да их насјетују и примјером покажу, него их шта више има који могу рећи: „Мој се син цивилизирао“ или „моја ћерка не би се застидила на царском балу.“ Што је тај њихов живот скуп и прескуп, што га та хвала стане често добоша пред кућом — јадник се не сјећа: „Има очи а не види има уши а не чује.“ —

„Е, шта ћемо, дошло је тако вријеме! Кафане су криве и друга мјеста“ — веле многи неразвишљени. Добро! Ја бих то и пречутао без пријекора, кад неби видео шта раде наша браћа другијех вијера. И они имају пред носом кафане и друга мјеста, па су им опет недељом пуне богомоље народа, а камо ли да не буду другим празничним даном.

Сељак би наш наглио цркви, али кад види „да не бије гром“ варошанина и он се од ње одбија, још ако му се напуни глава са ријечима: „Поп је оваки, поп је онаки.“ Механе и кафане пуне су сељака обојега спола, па још прије цркве. Сад реците, ко је томе крив. Ко други, ако не наш „чаршилија“ — трговац и механџија, који трчи да своју радњу отвори, само ако зна да ће сељака бити у чаршији. „Отвориће Чивут, Турчин па то је нама штета“ — одговарају таки, а што суботом неће Чивути отворити, па макар био у тај дан и „пазар“ — та господа ти назови Христијани неће да помисле. Баш је срамота и Чивуте претећи у среброљубију. Варошанин остаје од цркве а уз њега и сељак; ето зашто је црква празна, ето највишег узрока овој јадној појави у нашем народу. — Но, ако се који газда и газдарица и спреми у цркву они оправе своје млађе у своје радње, као да то није све једно: ја они то чинили, ја њихови млађи. Шта више тиме се већи грјех чини, јер се тако млада душа одваја од духовног напитка, који је и газди много нужнији од онога добитка, што му га млађи у празник у кесу спусти уз стоструку клетву. Добитак овако

добивен неће донијети у дом ничега доброг, а најмање божијег благослова, а без њега у дому је тама и назадак.

Да би се приговорило, да школа не чини своје, вјерујте не би се имало право. Данас се школи и учитељима, што се тиче похађања цркве нема шта рећи. Слободно могу рећи да их ми данас мало имамо, који гријеше у том погледу, а ваљда нема ни једнога, који ревностно непоучава ђецу вјеромауци и црквеном појању. Кад нестане српских православних школа — чему ћемо опет сами ми бити криви — и кад стане свештеник молити ђецу да поју, да читају апостол или да се обуку, онда ћемо тек познати шта школа и учитељ за цркву данас чине, онда ћемо тек познати: велику важност чисто српске школе за српску цркву. — Ако, гдје — гдје и гдјекад и погријешни учитељ, то је опет, према његовом раду у цркви, особито ће је сам, тако незнатно, да се не може ни виђети без очију, које и у јајету длаку траже.

Нека црква онолико помаже школу т. ј. нека је потпомаже материјално, а свештеник са двери нека више пута проговори за школу, па ће бољу пјему пјевати.

Црква и школа јесу двије, нама најнежније, не развојне сестре, а српска школа једина васпитава наш подмладак по жељи наше православне цркве, а на корист вјере, народности и обичаја српских. Кућа и школа, родитељ и учитељ, и сваки хришћанин, још доста треба да чине па да вјера не пане, јер без наше прађедовске вјере и лијепна ће српска народност изданути. У колико се увиђа школа чини своје, она једина право цркву помаже, јер зна да без ње пада црква; сад би требало сви да скочимо по примјеру школе, па да подупиремо оба двије, јер без српске цркве, још једном да рекнем: нема српске народности.

Који се учитељ данас држи у нашим општинама, без приговора на његов рад, на његово морално и хришћанско владање — јунак је и узор међу учитељима.

Елем, школа и учитељи нијесу криви што је „празна црква.“

Прије неколико дана запођеде се ријеч у нашој црквено школској општини: Зашто су цркве празне, те се дође до тога, да су свештеници и трговци криви. Сви рекоше да су они криви. Свештеници су криви, што ријечју слабо потсјећају народ на богомољу и на богоугодан живот и владање; особито то се не чини по селима. То је дакле, узрок што се сељак само у великој невољи сјети цркве. Трговац је крив, што као паметнији даје хрђав примјер сељаку, отварајући радње прије цркве. Но он је још најкривљи што он и преко свештеникових ријечи то чини, те не можемо кривити ни свештенике у толикој мјери. Зато би народ требало често пута опомињати, не само у цркви него и пролазећи кроз-а њ, да се сјети цркве. Но и ми грађани треба у томе да радимо, те да нашег свештеника глас не остане: „глас вапијућег у пустињи.“ Не чинимо ли ми по ријечима његовим, још ће мање чинити сељак. Сви треба да будемо плодна земља за свештеникове ријечи, као што су били наши стари, који су походили божије храмове страхујући за свој живот. Заиста смо у томе много отишли натраг; како мушко тако женско, како младо, па ваистину готово тако и старо.

Што се вели неки свештеници неће — можда има и тога, али за такве је духовна власт, која и хоће и има снаге, да их опомене па и принуди на тачно вршење своје свете дужности. Што се вели, да неки свештеници и нијесу вјешти — и томе би се злу у неколико доскочило, само мало труда и воље. Нека сваки прото односно надзиратељ протопрезвитерског уреда једном, бар, у два мјесеца (ако није могуће сваког мјесеца), позове свештенике из свог протопресвитерата на разговор, на договор, па нек се ту сами између себе поуче и договоре о тачном вршењу своје свете дужности, и о тачном извршавању наредаба АЕМ. Конзисторије; а нек прото и надзиратељ о том своје извјешће редовно шаље својој духовној претпостављеној власти: па ће по нашем мњењу мање бити оних „невјештих.“

Да хоће свако да чини добра колико може и колико му спада у дужност, много би више добра било на свијету.

Са ово неколико ријечи о овој нашој недаћи, које изговори наша цр. ш. општина и ја ћу завршити овај мој допис, са жељом, да и друге општине што — год пораве, па да наш народ богомоље посјећава.

На завршетку ћу рећи, да је наш свештеник, по жељи општине, са двери опоменуо трговце, механичаре и друге да не отварају док служба траје, па се већ осјетила добра посљедица општинског и свештеничког договора.

Боже дај! све на боље!

У Посавини.

С. Л. Пј.

Бесједа

треће недеље св. вел. поста.

Крест хранитељ всеја вселенија,
Крест красота цркве,
Крест вјерних утврђење,
Крест царев држава,
Крест ангелов слава и демонов јазва.

Бл. Хр.

Крест је чувар васколике васионе, крест је победа неваљалства ђаволскога, крест је знамење хришћанства. Часни крест стоји ево и више нас фала Богу узвишен изнад свега у овом нашем милом мјесту — св. храму и обиталишту Бога вишњег, да нас чува и брани при раду и одмору, па и кад се ми предамо у наручја благога санка, више нас ноћну стражу чува сјајни и часни крест.

На крсту је браћо моја! Богочовјек Исус Христос за рад нашега спасења испустио своју велику душу, претрпιο муке свакојаке, да би тијем уништио лукавог ђавола људског обманитеља. Крстом преведе Мојсеј народ израјљски из ропства Мисирскога преко црвенога мора. Крстом победи богобојажљиви свети цар Константин надмоћнијега свога непријатеља Максентија; крстом побуђена диже се васколика Јевропа, да освоји света мјеста палестинска. За крест часни и слободу златну подиже се Србин из петстољетног робовања, и завојшти кријепећи се часнијем крстом на душманина свога, и где крстом побједи. Па и ми кад почнемо ма какав рад, кад устанемо са ложнице и кад лијежемо у њу, кад улазимо у свети храм знаменујемо се знаком часнога крста, а то је браћо претеча свију молитава.

Из свега овога види се браћо! да је часни крест једно од најачих знамења хришћанства.

Па стога и наша света источно православна црква, дајући превелику важност часном крсту износи га свагда треће недеље овога великога поста, да би тијем своје вјерне посљедоватеље подсјетила на све оно што је ово свето знамење починило. Износи га велим да би се сјетили онога,

који је на том знамењу испустио своју душу као човјек, и његове спасоносне науке.

„Ко хоће за мном да иде, нека се одрече себе и узме крест свој и за мном иде“, тако је рекао тај велики наш божанствени учитељ у човјечијем лику. Али браћо моја! није он рекао да сваки од нас његовијех посљедоватеља запрети се крстом, већ да упрти на своја рамена дужности оне, које му тај часни крест шапће и казује. — А какве су то дужности? — Занста лахке:

„Возљубиши Господа Бога твојега свјем серцем твојим всеју мислију твојеју и всеју душеју твојеју и искрењаго твојега јако сам себе.“

Дакле, кад год почнеш какав рад, спомени часни крест а сјети се ове ријечи Спаситељево. Помисли да ли ће тај твој посао бити имало противан ономе што је забиљежено на овом крсту. На њему читај закон десетословља. Сјечај се свагда Бога, који све зна и види, одај му поштовање, које само њему приличи. Поштуј свога оца и матер твоју и све старије. Не убиј, јер ћеш и ти бити убијен, а убити човјека не значи само тјелесно већ и душевно — ријечима и пакости. Не чини прељубе, јер се из тог рађају свакојаке несреће и болести. Не кради, а крађе има на више начина и то потајна и јавна. Не лажи на свог ближњег и не жели ништа што је туђе.

То су браћо заповједи и налози које читамо са овог часног крста!

Поштујући тако часни крест а сјећајући се свега што је на њем написано, можемо мирно чекати без икаква страха, да нам на вратима овоземалског живота закупа тјелесна смрт, која нам само тјело уништава, а оставља душу, да она лако без трулог тијела одлети на својим крилима до престола свевисњег Бога, па да тамо ужива сласти рајеке које нам је овај исти часни крест приуговорио.

Браћо! Овај часни крест што га видите, биће вам бранилац или тужилац на страшном суду. На њему ће гријешник и онда виђети своја не-

ваљала дјела, чита ће све редом што почини да унесрећи свога рођеног брата по Христу и по крви. Овде ће среброљубац виђети сва своја недјела што почини, а да би само свој несити трбух наситио. Овде на овом светом часном крсту, урезан ће бити гријех оговарања и лагања, на њему ће бити крв братинска, што проли несретни грјешник, да угоди себи и својој сујети и гордости. На њему ће се уставити многа сиротинска суза, што их наћера неправда и насиље зликоваца људи. Боже сачувај нас од овога. Ал' на овом истом крсту сјаће се и добра дјела правих, истинитијех и добријех християна!

Но света наша православна црква приносила је и данас а приносиће и до конца вијека безкрвну жртву на овом светом мјесту и по свему православном свијету, и одаслала топле молитве и вапаје до трона Бога свевисњег, да би сачувао све вјерне хришћане од душевне про-

пасти, и да би дао сваком поједином моћ и снагу, како би све тешкоће овоземаљског живота претурили цјели и душевно здрави.

Она једнако позива све вјерне своје да се покају и да пођу путем Христа Спаситеља, тако нам је сво дошао овај свети пост и ове године с позивом покајте се, и оставите дјела таме а поћите путем свјетлости, да се ходи тим путем удостојите вјечног живота у царству небесном.

И дај Боже! усади сваком од нас гријешнијех твојих слугу клицу покајања, да би тако чистом душом и савјешћу, здравим, снажним и бодрим духом дочекали празник свјетлог Христовог васкресенија, сада ове — и сваке будуће године во вјек и вјеков. Амин.

Д. Тузла.

П. Лапчевић,
свештеник.

Св. Василије велики.

Свети Василије велики, којег успомену православна црква празнује 1. Јануара сваке године, родио се је у Кесарији палестинској у 328 години пос. хр. а тамо је и умро 379 г. у 52 години свога живота. Њега није служило кријенко здравље, јер борба — коју је морао поднијети — односила се је важним обвезама, што му православна црква налагаше у знатној мјери, те и то доста скраћивало је дане његова живота.

Како са очине стране тако и стране матере његове, он је припадао најстаријим и најважнијим племенима кесаријским. Отац његов заузимао је положај у војеној и административној дужности, одликујући се увијек истинитим благочестијем и православљем; и својим трудом и страдањима много је християнству и православној цркви приврједио. У родитеља св. Василија било је десетеро дијете, међу којима је св. Василије најстарији био. Његови родитељи постарали су се дати му још у дијетињству, што је најпрече, а то је „право християнско васпитање.“ Они су у ум и срце његово дубоко усадили сјемење Еванђелеке Истине, које се тврдо укоријенило, узрасло и обилатог плода донијело, родитељима на родост, ближњима, вјери и православној цркви на корист, а све у славу Божију.

Св. Василије упућен од својих родитеља, највише заузимао се је за судбу православне цркве и био је живи поборник њен, па с тога њему је придодато „велики“, као што је заиста, и подпуно био достојан овог наименовања.

Св. Василије био је велики и по своме знању и наукама. Кесарија се тада славила са

својим многобројним учевним заводима; Василије их је свију прошао, у свима слушао задатке и поуке знаменитих учитеља. Затим се он упутио у Константинопол (Цариград), који је тек у то вријеме постао престолницом неточне Империје (царевине). Тамо је било најзнатијих „учитеља философије“, а св. Василије трудећи се да придобије науку и да се обогати знањем, користовао се је таким ријетким људима, и изучио је све, колико је могао од њих чути и научити.

Послије тога, пошто је неко вријеме у Цариграду пробавио, он се дигне и оде у Атину (Грчку), која се славила као средиште и извор тадашњег цијелог свијета и велике науке. Овдје је он добио могућност, да се усаврши у науци и знању, и када је свој ум обогатио многим знањем и умјетностима, он послје тога себе посвети пажљивом изучавању светог писма. И доиста ни један између тадашњих служатеља црквених није се могао с њиме сравнити. Особиту је корист његова ученост принијела цркви у распрама с Аријанима и другим Јеретцима. Св. Василије вјешт је био тако јасно представити им сву неоснованост и сва нечестива од њих проповједана заблудења, да више нијесу смјели с њим у распу долазити, будући нијесу били у стању одговорати му на необорива доказивања, с којима је он лomio и кршио њихова лажна учења; и тако кад би се он истакао да заштићава и брани велику истину божијег писма, тада би њихови лаживи учитељи од њега бјежали, као Филистимљани од Давида после побједи над Голијатом. Такијем начином св. Василије постао је и стајао као врховна глава над свим њему савременом покољењу, па је ли зачудо што су га назвали великим?

Величина св. Василија састојала се такођер и у његовом благочестију. Ми то његово благочестије видимо у његовој необичној простоти и самоодречењу. Он је проводио скромни начин живота, и ни на једну минуту није заборављао ријечи Христа спаситеља што је самом себи говорио: „лисице имају своје јазбине — пећине — и небесне птице своја гнијезда, а син човјечи нејма ће главе склонити“. И ако Господ није требовао од својих ученика, таквог истог начина живота, али св. Василије држао је, да „ученик нејма бити већи од учитеља и слуга већи од свог господара“. А он је желио пребивати у духу Христовом, сљедовати стопама његовијем и живити и радити по могућности сходно томе, како је он живио и радио. Дом св. Василија одликовао се највећом простотом. Св. Василије није дозвољавао себи имати више од једне хаљине одијела, па и та једна била би свакад без икаквог украшења. Он није у посљедњима налазио никакве користи и свакад је спомињао ријечи Исусове: „Ако ко хоће мој ученик бити, нека узме крст свој па сљедује замном“.

Благочестије св. Василија показивало се и у чињеном милосердију. Отац његов био је врло богат и пред смрт своју раздијелио је своје имање међу својом дјецом, и свако од њих добило је богато наслеђе. Св. Василије одијелио је знамениту част свога имања у корист сиромаша, а у 359. години, у време силне и велике глади, која је у том предјелу свирјепствовала, продао је и остатак свога имања, и од те продаје примљене новце употребио је на благотворне циљеве. Раздијелио је таквим начином све што је имао своје, али видећи, да нужда окружавајућих га бједних сиромаша, ни издалека још није подмирена, он се обратио богатијем члановима цркве, која је повјерена његовом старању, и није престао од своје намјере и присиљавања дотле, док није добио приступа у њихова срца, и док није добио свега, колико му је нужно било за олакшање бједног стања сиромасима, који страдају и пате. Тада је он сабрао све гладујуће од сваког пола и узраста и милостиво их подмирио најпотребнијом храном и т. д. За тијем помоћу својих другова, он је устројио — сазидати дао — за градом један велики „сиромашки дом“ — болницу, — и у њега смјестио све болесне, слијене, сакате, хrome и престарјеле, ће су сви били подмирени и окружени њжном послугом тако, да ни у чему оскудице нијесу трпили. Св. Василије у свако доба био је готов и сам собом послужити страдалницима, који су били у тај завод смјештени, и без икакве сумње, то нам доставјерно и подцуну казује о његовом великом благочестију.

Ми можемо увидити и друге доказе благочестија св. Василија у његовом одречењу и презирању свијетске блага и грамзења. Ступивши у ред црквених дјелатеља, он се одрекао сви-

јетске сујете и наслађивања, бивши убјеђен, да свијет и црква немогу се спојити у њиховим руководећим их начелима, и нитко неможе служити двојици господара. Таким начином признајући јединога Христа својим учитељем, св. Василије није допуштао да би свијет могао с њим завладати, јер је вјеровао у истините ријечи апостолске: „ко има да љуби свијет, у тог нејма љубави отеческе.“

Велики је био св. Василије и по користи, коју је приносио цркви и њеним синовима. Свршивши занимање с наукама, он се повратио у своје рођено мјесто Кесарију, и неколике године занимајући се адвокатом, у којој се је користиовао необичним успјехом. Но наскоро, подобра занимања, која се нијесу могла сагласити с његовим ревностним тежњама христјанства, нашкoдили су му. Тада се он удаљио у горњу област свога предјела — провинције — и тамо установио манастир, ће је себе посветио молитви, посту и изучавању светог писма; њему се придружи неколико младих људи, које је он почео приуговтављати к свештеничком дјелању. Послије неколико година пробављених таким начином, он се опет повратио у Кесарију, тамо је био обучен у чин Презвитера — свештеника, — и ревностно испуњавао све обреде христјанске дјелателности; док на посљедку, — по смрти Евсевија Епископа кесаријскога, у 369. год. буде изабран за његовог прејемника (епископа). И, занимајући се с тим разним положајем у цркви, он је у сваком од њих показао неизмјерне заслуге.

Велику је корист св. Василије пружио и говором својим, пастви својој (народу). Кад би посеђавао болесне и бједне, прелазећи из куће у кућу, кад би проповједао са црквене катедре или на отвореном пољу, свакадањи предмет његових бесједа био је распети Христос, и он је са дивном и чудном силом развијао тај предмет пред својим слушаоцима, — будући је он најкраснорјечивији проповједник био свога времена. Император Константин био је његовим проповиједањем усхићен — тронут — тако, да му је у Риму подигао статуу — споменик или кип — од бронзе у наравној величини, и на подножију исте ставио сљедећи надпис: „Рим, царица престола Василију, цару краснорјечија.“ По казивању његових сучременика, он се могао и знао принаравити слушаоцима, да никад ништа није говорио таково штогод, што најпрости невјежа између њих неби могао разумјети, и што неби привело у усхићење и најизображенијега човека, — тако је он својим краснорјечијем превазишао све друге ораторе (говорнике).

Но св. Василије био је користан не само рјечима него и дјелом. То, чему је учио његов краснорјечиви глас, он се по томе и владао кроз цијели свој свети живот. Проповјед и владање његово представљали су од себе предивну армију. За њега би се праведно могло казати, да

је у њему био „дух Христа Исуса.“ Смјерност, кротост и љубав, биле су главне црте његовог карактера. Он се користио уважањем и неограниченим повјерењем свију знанаца његовије. Неуморивши се и неклонувши у своје борењу за унапређење и успјевање цркве, — будући постављен за поглавара цркви кесаријској и околним странама — он се налазио свуда, посјеђавао све цркве, давао мудре савјете и наставе презвитерима — свештеницима — и старао се исправити нарави и обичаје народње, и таким начином подобно своје учитељу, „ходио чинећи добро.“ Одважност и благородство душе св. Василија учинили су га најватренијим заштитником истине и православља. Кад су се император и главни његови савјетници сјединили — придружили — Аријанској странки, и настојали са жељом да и њега привуку на своју страну, тада он, не само што се није могао подобноме нечастију придружити, него је за свагда остао непоколебив као стјена, у заштити велике истине божествености Исуса Христа искупитеља за грјехе свијета.

На посљедку, највећу је корист св. Василије цркви принио са својим умотворним дјелима; а таква су сљедећа: толковања светог писма на разне части; поучења о различитим

христјанским дужностима; разсуђивања о заблудењу Аријана и других Јеретика и најпослије писма поводом многих важних питања, која су у то вријеме цркву колебала. Један од савременика св. Василију списатеља овако се одзива о његовим умотворинама: „Кад ја читам саставе цриљене из св. писма, мени се само каже да ја говорим са Творцем мојим и још више се њему приљубљујем у благоговјенију; кад ја то читам што је св. Василије написао о светом духу, ја осјећам и чувствујем себе у присуству истинитог Бога и, примајући њим изложене мисли, чувствујем себе још више приуговорљенијег к проповједању и разјашњењу божествене истине. А кад ја читам његове проповједи бједнијем и простијем људима, тада чувствујем, да се заносим далеко чак преко слова, прелазим од једног краја свијета на други и преображавам се у друго суштество!“

Преклонимо се дакле пред необичним дјелом великог светитеља, и да нам помогне Господ сљедовати за њим, као што је и он сљедовао за Христом.

По руском из „Паломника.“

С. Соколовић,
свештеник.

Архијерејско поучење

новорукоположеном свештенику, изведено из правила светих Апостола и светих Отаца.

(Наставак).

Друга поука: шта има радити свештеник по својој пастирској дужности.

1. Дужан си, што чешће, објашњавати својим парохијанима Символ Вјере, Десет Заповједи божијих и молитву Господњу — Оче наш; па зато ћеш у недјељне и празничне дане читати на литургији сад поучна слова, сад по нешто из про странијег Катихизиса. Не пропуштај и на самој јутрењој читати кратка поучења, било из Пролога, било из које друге црквене књиге, бирајући из њих што је најсходније за право учење.

2. Стараћеш се да дознаш, какви су пороци овладали твојом паством, па ћеш према томе давати поучења, која ће смјерати на истребљење тих порока и на исправљање својих парохијана. Осим цркве, настојава ћеш о том и по домовима, но свагда тихо и кротко. А ако који последије оваке опомене остане непоправљен, онога ћеш јављати своје протојереју, који ће по дужности Нама достављати такав случај.

3. Ако ти дође до знања о неком твојом парохијанину да је свађалица и готов на бој, или да се опија, дужност ти је да га кротком бесједом поучиш, да се остави тога, примјетивши му, да горњим поступањем гријешни Богу, даје саблазни и наноси штету ближњему,

4. Сваком даном приликом савјетова ћеш и мало и велико, да се приљезно Богу моле, били на дому или путу, или у пољу на радњи; па ако не би знали друге молитве, а оно нека говоре ову најкраћу: Господи помилуј! придодавши им, да се и тако кратком молитвом могу сачувати од гријеха.

5. Равним начином укорјењава ћеш у срца својих парохијана, без разлике узраста и пола, и честим напомињањем утврђива ћеш у њима ту мисао: да је само један Бог, у ком је сва срећа наша; да је само један Спаситељ наш Исусе Христос, који нас спасава од гријеха, од ђавола и од вјечне смрти.

6. Родитеље ћеш непрестано савјетовати, да своју дјецу васпитају у страху божијем, и да их из ране младости упражњавају у раду и омиле им трудољубље, јер нерад и безпосличјење наводи човјека на свако зло. Придода ћеш им још и то да ни сами не пекују, нити да дјечи својој допунтају, јер се бесрамним ријечима трују њихове добре мисли.

7. Настојава ћеш да сви приљезно долазе у цркву божију, да се у своје вријеме исповједају

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

и причешћују; увјерава ћеш их, да ће их онда Бог благословити и својим благом помиловати како овога тако и онога свијета.

8. Кад свршаваш које му драго свештенодјејство, чини то са благоговјенијем и с чистом савјешћу; али ако си с ким у свађи, да се нијеси усудио приступити светој Тајни, док се не помириш.

9. Служба божија мора бити сваке недјеље и празника, па и у друге нарочите дане који се у отачаству нашем општенародно светкују. При којој цркви имају два три свештеника, ту се

(Наставиће се.)

има у своје вријеме и саборно служити литургија и више пута преко седмице. Часове, јутрењу и вечерњу не пропуштај никада, само ако ти дозволе дјела парохијална.

10. Свете даре за болне хранићеш на освећеном мјесту у надлежној пристојности, и мотрићеш да буду сачувани од сваке повреде; а кад затреба болне причестити, носићеш их собом врло смотрено и с благоговјенијем.

11. Свештене сасуде, ризницу, олтар и цркву држаћеш у чистоти. Патос црквени нека се опере почесто, особито у лето.

Из црквенога права и црквене праксе.

Пише Т. Алагић професор богосл. на Рељеву.

(Наставак.)

Љубав и милосрђе Бога оца спрам својега најодличнијега створа, послала је јединца својега, Исуса Христа, да ослободи човјека онога тешкога гријеха, у који је човјек запао по својој слободњој вољи, и да га напита својом небеском науком, која отвара царство духовне насладе и весеља. Са доласком сина божјега на земљу и са васкрснућем његовијем, в с ј а т в а р и з м ј е њ а ш е с ј а. Па како је све, што дише, озарено небеском науком, у самој ствари измјенило свој облик, тако је и брак, као установа, у којој се највише и најконкретније открива божја љубав, морао прећи из онога стања, у које га је оборио човјек ушљед недољивог притиска чувствености, у оно стање, које сасвијем одговара духу, просвјешћеноме и ојачаноме снагом и истином Христове науке. Гдје се јавља другчије стање и поредак противан ономе, кога је сам Бог унио у брачну свезу, тамо је расцјеп између ума и воље човјечије. — Спољашње обиљежје брака зависи од религије брачника, т. ј. какви су брачници, такви је и брак. Хришћански брачници склапају хришћански брак, а нехришћански ступају у нехришћански брак. На хришћанском браку почива благослов Христа Спаситеља, а на нехришћанском почива Господња воља и спасење у толико само, у колико ће и ти брачници или њихово потомство, кад се прими јеванђеље на свјема крајевима свијета, постати сасуди те небеске науке, коју је Христос Господ проповиједао. — Хришћанско-православни момак и ђевојка вјерују, да су искушени крвљу Христа Спаситеља, те за то и вјерују и мисле, да под окриљем Бога и избавитеља својега само могу бити срећни и напредни, и да ће само помоћу божјом, моћи ријешити свој брачни задатак, очувати ону љепоту и узвишеност брачну, коју они носе пред Богом и пред људима. Стога и полазе цркви, да им црква, као рукосад и невјеста Хри-

стова, предлије својим благословом ону вољу и љубав, коју они обећавају једно другоме до краја живота, у добру и у злу. На тај начин добија хришћански брак обиљежје светости, моралности и религиозности.

Колико је Спаситељ наш, Исус Христос, уважавао брак и желио, да се очува у брачној свези онај дух и поредак, кога је сам Бог даровао, ради напретка и светости брачнога јединства, свједочи:

1. Присуство Његово на свадби у Кани и прво чудо, које је тамо учинио (Јов. 2: 1—12.). Варошица Кана лежала је у Галилеји, једноме дијелу Палестине. Тамо је по свој прилици пребивао и већи дио сродника дјеве Марије матере Исусове. Како нам јеванђелист Јован приповиједа, ту у Кани бјеше свагда ту и мати Исусова, тамо бјеше и Исус Христос са својим ученицима позван на свадбу. Већ сами позив од стране брачника и њихових најближих сродника, свједочи, да су они гледали у присуству Христовом освечење и утврђење своје брачне свезе, увеличање брачне славе и весеља. А долазак Христа Спаситеља са својим ученицима на свадбу, значи велико благовољење, које излијева Господ на брачни живот. — Брак код Јевреја бивао је просто, без икакве црквене свечаности. Пошто би брачни уговор под присегом и пред свједоцима од стране родитеља младожење и невјесте закључен био, тада би пошао младожења пред ноћ кући невјестиној, гдје би га чекало женскиње са невјестом, а он, метнувши невјести вјенац на главу, полазио би шњоме кући својој, уз свечану пратњу сродника и пријатеља. Тамо би отпочело весеље, које је обично трајало 7 дана. Кад би позазили младенци на починак, проенили би прије благослов од својих родитеља. Тако се код Јевреја сачувао брак у суштини својој онакав, какав је по божјој уредби требао

да буде, т. ј. свеза, коју је Бог створио и уредио, но коју муж и жена слободно склапају. — Стога и Христов благослов није могао изостати онда, кад се ствара облик живота људекога, кога Он сам признаје, да је пријеко нуждан у царству Његовоме. Но Христос излијева свој благослов при самој гозби у виду чуда, претворивши воду у вино. Кад се зна, да је то прво дјело Његова јавнога живота, прво чудо, почетак славе и вјере Његове на земљи (Јов. 2: 11.), и да је Он то своје велико дјело изводио извршити при брачноме весељу, онда се мора закључити, да је Господ љубио и цијенио брачну установу више свакога створа и живота на овоме свијету, и да је искупљење и освећење, које је Он донио с неба, у првоме реду намјенио браку, који је потка и основа роду људекоме. — Христос је долаком својим човјеку у походе, осветио човјека и дао му снагу, да може достојно вршити свој животни задатак, кога му је Бог одредио, у свјема својим појавима и правцима. Он, као што је био у староме завјету пут, тако је, кад приде кончина љета и дође на земљу, јавио се као истина и живот цијеломе свијету. Он је нама чокот, на којему ми као лозе цвјетамо и плод доносимо. Преко њега постајемо учасници оне велике благодати и љубави Бога оца; постајемо синови божји. Што је год човјек у стању добра да учини, било сам, или у своме брачноме-породичном животу, долази му од Христа Спаситеља. Христос ствара, и приводи синове Богу, па за то и бдије над браком и његовом светињом. Ко склапа брак као хришћанин т. ј. онако, како Бог хоће и како га вјера његова у Христа учи, тај је свагда сигуран оне снаге, која му се свине подјелује; уз њега је непрестано Христос, који му помаже у веселим и у тужним данима. Ако хришћанин у оће тежи за тијем, да све што ради, у страху божјему са правим хришћанским расположењем и у славу божју ради, као што н. пр. ап. Павла учи: Ако једете, ако ли пијете, ако ли друго што чините, све на славу божју чините (1. Кор. 10: 31.), то ће он хришћански понашати се и онда, кад са својим суирушким другом и помоћу божјом ствара нов живот, и кад се назове оцем и матером, и онда; кад треба показати родитељску бригу и љубав у пуној мјери спрам своје дјече, коју његујући и одгајајући хришћански, његује уједно и подмладак рода човјечијега, а тијем испуњава највишу вољу оца небескога, који жели, да се множи род људски (Бит. 1. 27.), прави чланови цркви, којој су од почетка позвани сви људи (Мат. 25. 34; Јов. 10. 14. 16). —

2. Проповијед Спаситељева на гори (Мат. гл. 5.) Кад видје Исус народ, говори јеванђелист Матеј, попе се на гору, и сједе, и приступише му ученици његови. Господ, као што читамо даље код по-

менутога јеванђелисте, пошто је изређао све добродјетели, које човјека кресе и обећао награде људима за такве добродјетели, казује ученицима својима њихов прави значај и задатак међу људима на земљи; наглашава им, са каквом ће правдом ући у царство небеско, осуђујући књижевнике и фарисеје, прелази на 6. заповијед, и за тијем наставља: Не чини прељубе: Ја вам кажем, да сваки, који погледана жену са жељом, већ је учинио прељубу у срцу својему. А ако те око твоје, десна рука твоја саблажњава, одејеци је, јер ти је боље, да погине један од удова твојијех, него ли све тијело твоје, да буде бачено у пакао. Тако је казано, ако ко пусти жену своју, да јој да књигу распусну (Второз. или 5. књ. Моје. 24: 1.; Јер. 3. 1.). А ја вам кажем, да сваки, који пусти жену своју, осим за прељубу, наводи је, те чини прељубу; и који пуштеницу узме прељубу чини (Мат. 5: 27—33.). Као што се из овијех ријечи види, Спаситељ сматра у ономе човјеку, који пусти жену своју, осим за прељубу, за преступника заповијести своје, за нарушитеља светиње брачне.

Истина, такав човјек не чини сам непосредно прељубу, али је чини посредно, и посредно се гријени о заповијест Христову, јер он наводи, да жена чини прељубу. Што год чини жена на тај начин пуштена од мужа, са другијем, крив је муж, који ју је отпустио, јер он је њу довео у то искушење, у тај положај, до руба моралне пронасти. Само у једноме случају муж није одговоран по ријечима Христовим, и то, кад отпусти жену за прељубу, т. ј. кад је жена сама и непосредно срушила ограду стиди својега.

3. Разговор Спаситељев са Фарисејима (Мат. 19. 1—13.; Марко 10. 1—13.; Лука 16. 18.). Мржња фарисејека на Исуса бјеше већ доспјела до највише мјере. По томе, кад нам јеванђелист каже: приступише к њему фарисеји, да га кушају (Мат. 19: 3.), не можемо мислити, да су фарисеји дошли к Исусу из радозналости, него, да му измаме ријеч, због које би га упропастити могли. То мишљаху, да ће постигнути, ако им пође за руком, навести Христа, да ступи у опрјеку са Мојсијом и његовим законом. Питаше га дакле: Може ли човјек отпустити своју жену за сваку кривицу? Они су већ знали, да Господ није изумио развод брака у ономе смислу, који је дотле важио код јевреја, него да је Он са свијем ограничено раскидљивост брачне свезе. Они су чули ријеч Христову о светињи брака, кад су стајали са множином народа из Галилеје, и из десет градова, и из Јерусалима из Јудеје, и непреко Јордана (Мат. 4: 25.), и слушали проповијед Исусову на гори. Но при свем том

дошли су, да кушају Исуса. Христос, узимајући само језгру питања у обзир, говори им: Није стели читали, да је онај, који је у почетку створио човјека, мужа и жену створио их. Са овјем је осудио Спаситељ гадан начин поступања јевреја са женама. Он им напомиње Мојсија и његове ријечи: Зато ће оставити човјек оца свога и матер и прилијепиће се к жени својој и биће двоје једно тијело (Мат. 19: 5.), желећи им тијем поштриати заповијест божју. А кад га запиташе фарисеји: Зашто дакле Мојсије заповиједа, да се дакњига распуена и да се пусти? Он им је одговорио: Мојсије је вама допустио по тврђи вашег срца, пуштати своје жене; а из почетка није било тако (Мат. 19: 7, 8.). Христос је посрамио фарисеје, који су и ако ћутећи, морали признати истинитост Његовије ријечи. Фарисеји су остали посрамљени, јер су се открили њихови тајни планови, њихова књижевничка мудролија, њихова морална поквареност. — Какав је утисак морао учинити Спаситељ

на фарисеје, који су то у себи скрили, показују најбоље ученици Христови, који су се препали, кад су чули, како осуђује Христос обичај, који је био укорјењен код јевреја, и кога су и они дотле сматрали, да је добар, и помишљајући у себи, кад Христос излаже тако строго одношај брачни, како мора бити онеме, који се у жалосном стању налази са женом, а не може је отпустити, рекоше: Ако је тако човјеку са женом, није се добро женити (Мат. 19: 10.) На то им је Христос одговорио: Не могу сви примити тијех ријечи, до они, којима је дано. Јер има ушкопљеника, који су сетако родили из утробе материне; а има ушкопљеника, које су људи ушкопили; а има ушкопљеника, који су сами себе ушкопили, царства ради небеснога. Ко може примити, нека прима (Мат. 19: 10—13.). И најпошље, завршујући благовољење своје на брачноме животу, призива дјецу к себи, хвали њихову невиност и даје им благослов (Мат. 19: 10.—16.).

(Наставиће се).

Пут на Синај

написао

Хаџи Савва Косановић, бивши Дабро-босански митрополит.

По савјету љекара морао сам провести зиму, било у Италији, или у Мисиру. Ово потоње изабрао сам због топлије климе, — као да сам знао, да ће ове године бити и сувише строга студен, — и што сам тамо већ и прије био, и познанство стекао. Осим свега тога одавно ме је вукла жеља, да посјетим и св. Синајску гору, што сам у првome путовању пропустио (1885), хитећи у Палестину, како би пред Божић стигао у Витлејем, а о Богојављењу на Јордан, па онда о страстима могао бити у Јерусалиму и служити Свијетлог Васкрсеиња с патријархом на Христову Гробу.

Преузвишени г. Министар Катај, не само да ми је путовање одобрио, и моје недаћно здравље сажалио, него ми је још и сам од себе понудио подпору од 300 фр. на путни трошак. Шта више, г. Министар побринуо се је за мене, и уредио, да моју пензију могу примати и у Африци, преко аустро-угарскога консулата, за пола године; те му овом згодом на тој човјечној доброту према мени јавно и уљудно захваљујем.

Снабдјевен даклен трошном, и годишњим пасошем за Египат и Турску, кренуо сам из Беча 28. Септембра (по старом), испраћен од г. Ристе Х. Ристића и његове честне породице, као и још од неки пријатеља. Прво сам путовање (1885.) предузимао низ Дунав, и преко Цари-

града, а ово ћу преко Трета. Мој земљак и пријатељ г. Тодор Анчић, извјештен од гг. синова Петар Х. Ристић, љубавно ме је дочекао, госпоцки у свом дому угостио, и у Мирамар извео. Посјетили су ме и други тамошњи Срби, као и о. прото Кнежевић, Ристо Мачуга из Дубровника са госпоњом, М. Шантић и још неки Срби из Мостара и Коњица. Морам још само једног пријатеља споменути, па о њима у Европи доста, а то је г. R. Steyškal директор лондова арсенала у Трети, и мој познаник у Глајхенбергу. Да небих имао главобољу ради кабине, кад је у јесен обично навала од путника, који се следе у топлину, или враћају са шетња из Европе, он се постарао, те сам добио засебну кабину или купеј и лично ме препоручио капетану нове лађе Euvterra. Путовање на њој згодно је, те је путнику могу препоручити, а вата за сахат од 12 до 14 миља. Даklen олакшица за мене бјеше свестрана, само Боже не учини мањак „гостова и пријатеља.

Пред полазак киша, коју сам још из Беча повео са собом; вријеме суморно, — право јесење. Једва сам чекао, кад ћу се што прије пребацити преко два мора, — за ластама и другпјем селицама, — у топли Мисир (Африку), у Каиро, ће с нијег никад непада а киша преко године једанпут или три највише; пак да се без фуруне сву зиму гријеш на онеме лијепоме

и „неображеном“ сунцу! Ће и о светом „средозимцу Сави (ерпскоме) у баштама „ћетају“ руже и друго воће и цвијеће.

Грчки краљ и краљица кренули су из Трета дан прије нас, и на својој лакој Јахти, имали су приличну незгоду због олује и немирног мора до Корфа. У неђељу прије подне (трећег дана) присвијесмо и ми у Корф, с повољним доста временом. Ту лађа стоји два сата. „Хаџија“ несмије ту прилику пропустити а да се не извезе и поклони Ћивоту св. Шпиридона, помоћника на морској пучини. У цркву сам присвијео на причестну. По одпусту службе свјештенство ми одкључа сребрени големи Ћивот, те побожно целивах божијег угодника, пак се одма вратим на вапор, јер другога посла немаћих у вароши.

Подне је прошло, и вапор крену даље, по врло угодну времену, оставивши у лиману краљеву Јахту, и једну француску фрегату. До Александрије или обале мисирске нећемо се више ниће на суво сврати, него још три дана и толико ноћи све по мору пловити.

Када сједосмо за објед, догоди нам се један мали „малер“ или управо један велики безобразлук. Бијаше нас у све преко 50 особа у госпоцком салону, сви посједали за два дугачка астала. Један млад и богат Грк, гарила га црна наусница, као аристократ, немиран дјечко а прави „полиглот“, — од више језика. Он сјеђаше трећи до кадетана, а према њему, његова као бачва дебела мајка, — божи „газап“! Незнам, или је у Европи купио једнога, онамо њега, великога црнова, као јунца, са дугачким руном, или га је још од куће повео у пратњи. Био нам је свима досадан, а особито ономе, који није љубитељ мачака ни кучака, и мрзи га виђети да их и други ко држи на крилу. Било што му драго, еле су млађи баш тада прали црнова водом и сапуном, кад је пред нас метнуто најбоље јело печење, компоти, салата и т. д. Живина се измакну млађима, па тамо он дотрча онако мокар, и сапуњав своме газди уз астал, и без церемоније тако се јако стресе два три пута, да је са његова руна попрекала сапуњава вода чак, и неколицину госпоне за оним другим столом! Љутња ти ту непомаже, него се обриси салветом, или марамом, па шутећи, ако можеш једи, или остави. Кадетану би за деспет, и сав поцрвени, но опет ништа нерече, јер не би ни користило, а осим тога и црнов је платио 5 или 7 фр. навле за свој „плац“. У томе се извинише и син и мајка, за неучтивост свога љубимца. Истина стари и брадати људи, нијесу баш мучни на пардону, и радо примају искрено извињење; али у томе случају они узму за себе и праву, да учине и своје „поучителне“ примјетбе. Зато и ја реко, до мене сједећима: „Диоген је некада казао: „да су људи робови лавова, што их ради забаве држе у затворима; али да је сада овдје међу нама Диоген, он би још додао: „да су и

паса робови“. — Ко ме чу, и разумједе, тај се насмија, и одобри ми. А да сам имао право и истину рекао, показао је случај, који се одма иза тога догоди, и то овако: Онај млади Грк, скочи иза астала, и сподби за литар свога кучка, да га изведе на поље, и ваљда затвори; па како је и од себе расвијан а и љут на црнова, није пазио пред ноге, и на корак; а по ђавлу, — кад оће да се какав малер догоди, — мало прије тога доба, био је неко од матроза сишао у онај побочни амбарић, ради посла, и оставио за собом отворено округло око, те ти наш млади делија пљус, — по сред амбара, као у бездану, али без црнова, јер он нешће за госом! Склепта се свјетина, и чу се глас: „Савате ла“ (водите га). Црнов дотрча газдарици, која кад чу шта се догодило, смете се, да је умало капља не шину. Извадише га из амбара прилично разбијене главе, али у мало не пребјене ноге, јер се у голијен жалостно убио, и до кости месо сљустлио. Пренијеше га као рањеника, у најближу собу II. класе, и ту му с лађе лекар притече у помоћ, и тек доцније га превукоше у његову кабину. До Александрије био је редовни клијент љекара, а можда и сада „ћути југовину“.

Оно до душе, има обична ријеч: „када зец претрчи преко пута; када сретнеш попа или фратра, или кад на јутру угледаш прво чељаде, — стару бабускеру; или ако заједно путујеш на вапору са каквим „reverendissimusom,“ таким приликама, или боље рећи неприликама, баш и они који осуђују сујевјерија, неће догађај да припишу ни Божијој наредби, ни природном закону, ни „крмету“ слијеног случаја, нити пак људској непажњи и манитовштини, него све онако ћутурице, без кантара и баждара, товари зену на грбачу и црквеним редовницима. Није ли то баш велика неправда на овом свијету!! А зар се без тијех сретноца недогађају несреће?!

Четвртога дана кад смо били према Кандији, изневјери нас лијепо вријеме. Јужњак запири однекле из дубина, — можда га је зец пробудио, — или црна мантија издувала, те разгрну више нас своја мутна крила, да се у кабинма готово ништа невиђаше. Један блажени пар из Швајцарске, тек скоро вјенчат, потоњи је остао на крову, под разапетим безом, под којим обично путујућа господа шеће и пландује. У већим друштвима „етикетија“ изискује, да човјек пази како ће се при обједу послужити, како ће јести, и шјести. Само небрежљива дјеца, и предрели старци непазе много на та правила. Па их се није баш придржавала много ни наша млада невљеста. Са својом дугом енглеском столицом, као креветом, запријечила бјеше у попрјекло пола вапора, и сирота размазила се на ној, као какав њежни полу боник, да једва главом окрене; а покрај ње, још љеши од ње, њезин воин, сједи па јој држи руку и отворену књигу. Помислио сам у себи: пошто би се наша ерпска

WWW.LINILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

невјеста, пред свијетом тако расквочала, као она швабска плавуљица? Али то је европска мода, као што је обичај да и старци љубе у руку жене и ђевојке, те због тога нешћеше им од нас нико завијети том „рахатлуку“ и уживању, — а најмање онај који је некада имао од срца порода; али ће их брзо узнемирити онај горје намрачени елемент. Кап по кап, док и киша са силнијем вјетром поче засипати као из кабла на шипуре, или штоно Талијани рекују, *temporale*, а муње и громови почеше се укрштавати више нас. Сјука смо се готово сви у освјетљену салу. Међу нама бијаху и два висока путника: Гамал-Али-паша (васпитач Кедивових принчева) и Тонино-паша (министар дворске церемоније). Шњима сам се познао још у Бечу, у хотелу метропол, кад су смјестили у Терезијану два Кедивова сина, пак то познанство још боље у Трсту свезали, а на „атеш-ђемији“ јаранство и дослук побоље потврдили. Старац Гамал-паша, ма колико да је тврдовјерац, и све што се догоди у свијету, приписује судбини, (хоће и дервише Турци некриве у малерима као хришћани своје законоше), и пак у сали поведе ријеч о великој олуји, и горњијем круповцима „Хазрети Алије“, на које му из дружине један рече: „Небојте се Екселенца, горје на крову имамо три каламите, — муњевине, па ваљда нећемо проћи горе, него Јахта грчкога Краља са 4. оцака, с којих је киша и олуја садрла бијелу боју.“ — „Химшала“ — ако Бог да, тако ће бити, одазва се Гамал-Паша. Не знам, је ли он те ријечи подпуно и изговорио, а нешто тресну на вапору, који се прилично наже, да једва остадосмо на ногама. Са јужне стране конопци на крову, и под њима дрвене пречаге и разапета платна, вјетар искида, и онако све у маси баци на сјеверну страну. Под командом капетана још изпресијецаше неке конопце, и доста с великијем трудом матрози једва истеглише

из воде мокра избуцана [платна, с чиме се већ и вапор исправи.

Ко би страшив, прилично се поплаши, а ваља истину рећи да смо се и сви тргнули изненада, док већ виђесмо, да нема погбије. Највише се препаде Гамал-Паша, и да умједох, салио бих му летеће зрно ради страве, јер му још жао бјеше мријети, ма и стар био. Он се развика на вапору великијем гласом као зла све-крва на снахе, кад се због непажње догоди у кући штета нечесова; па ваљда мислећи, да му је капетан Лоидова вапора нека подчињена „раја“, или евнух, озбиљно га прекори, и то јавно пред свима: „Зашто нијесте раније заповједили, да се платна савију, него сте их — за љубав госпођа — оставили, до овог случаја, да у мало сви не погибосмо?! Ту напину галаму неко осуди, а неко и одобри. Капетан му се примаче ближе, пак ће по француски, а пронишно: „У вашем у „Курану“ пише: „да нема смрти без суђена дана“; па ако је „еџел“ или судбина, да ваша Екселенца баш овдје данас заглави: то онда, на што ваша вика и љутња, кад то мора тако бити по судбини?“ —

Паша нешто прогунђа у себи, ваљда као пријетњу, да ће га тужити Кедиву, пак се онда уклони у Кабину. Наиједио се па није пишео ни вечерати; а мислим да с капетаном није више ни проговорио до Александрије, осим ако је при рас-танку заискао које опроштење и пардон, што ја нијесам видио.

Вријеме се брзо разгали и таково смо имали све до краја. Те ноћи сретосмо Лоидов вапор за Тријест, па на тихој ноћи, а на мору, ће невидите ништа, него небо и воду, бјеше лијепо виђети, како су три метка ракетла поздравља један другога, и желе сретно путовање преко морске пучине.

(Наставиће се.)

Нешто о парохији Трнинића бријег.

Парохија Трнинић бријег добила је то име од вајкада т. ј. још од оно доба, кад су наши стари Срби доселили се из Херцеговине, и то приповједају наши стари, да су слушали од својих пред старији, да је само једно племе доселило, које се звало Озгорастовићи. У овоме племену бије је један најстари кућни старјешина именован Радан, који се оженио са неком дјевојком којој је било име Роква. Но послвије неког времена ова његова супруга разболи се, те у болести остане саката, тако, да није већ тако рећи могла макак с постеље. Роква допусти своме мужу Радану да се ожени са другом, што је овај и учинио, и Радан се ожени са неком дјевојком, којој је име било Трњина. Зато је дознао тадашњи владика, те пође низ Босну и позове себи Радана,

да га пита: како ће се он оженити, а још му је жива прва жена? Радан све каза, шта је и како је, т. ј. да му је Роква његова супруга допустила, јер је она осакатила, па не може ни с мјеста макнути, те јој нема тко већ ни измета (послуге) чинити. Владика кад је већ то и Рокву испитао, и увјерио се о њезиној болести, онда зблиа и допусти Радану да се вјенча са Трњином.

Народ приповједа, да су сва племена Роквићи потомство од Рокве прве жене Раданове, а Трнинићи од Трњине, због чега се и прозва Трнинића бријег — парохија.

Село пак Дрвар, које се налази у овој парохији, добило је то име због воде Дрваре, која тече управо кроз средину села прозваног Дрвар. У овоме селу налази се гробље у коме

Још постоји сваковрсних споменика са разним шарама.

Село Шиповљане, добило је своје име од неког племена, како народ приповједа да се звало Шипкић, које је већ сасвим изумрло па је то име остало на истом селу. У овоме селу имаде врло важна и знаменита старина, која се још и дан дани код нашег народа врло добро уважава као закопину и за коју приповједа да је ту манастир био, коме се још и данас добро зна за темељ. Темељ овога Манастира јест у дубљину 105 педља а у ширину 52 педља. Сама зидина окренута је на источну страну, као код свију наших српско-православних цркава и Манастира.

Ова закопина од манастира налази се на међи доњег и горњег Унца, управо онђе, ће се са њом састаје вода Висућница, која тече из планине Јадовника. Код овог красног и умиљатог мјеста имаде велике брине (обале) и стијене, и тако изгледа, као што народ тврди, да је некада просјецано ово мјесто куда сада тече вода Унац, и то из горње жупе у доњу жупу, због чега се и зове ово мјесто склоп. На реченом склопу био је све до окупације, до 1878. године мост, који је био у висину 10—12 метара. Са истог моста приповједа народ, кад би што с њега пало у воду, па макар колика вода била, није се никад у води угушило, већ је опет са помоћи божијом на суво испливало. Около овог св. мјеста имаде и данас сваковрсних стабала и дрвећа, као: дренића, храстића, јаворића, јасенића, кленића и т. д. Од велике радости и да се неизгуби ова красна и дивна наша старина, овдје се у сваком већем празнику чини св. божествена литургија и народ се састаје и долази из свега доњег и горњег Унца, а особито буде највише свијета о великој Госпојини као храму истог некадањег православног манастира.

Покрај исте знамените старине има још једна важна старина, а то је град Висућ, о ком ће послје бити говора. Код ове старине било је као што се и данас налази врло скупоцјених ствари. Сви стубови прави је мермер камен био изрезан, као да је од сира, те и сви прагови на доњем крају и данас се познаје урез, ће је петица од врата стајала т. ј. мјесто гдје су врата била ужљебљена. Потписа имаде врло много, као и разних плоча и споменика, но исти натписи не могу се тачно прочитати јер је Осман Бег Бајбутовић све ће је год био натпис дао га је искршити, а и сам је однио једну плочу лијепо отесану у облику четворокутном, па је узидео у свој подрум, па и сада однио је и још носи и себи зида чардак.

Прије окупације па неколико година дошао је био ферман од турског султана, да се на овом мјесту гради црква и народ је то једва дочекао и почне чистити исту закопину — развалину, али бези са својом силом недадоше, већ кукавни народ рашћерају, бијући их и пеујући.

Једна старица, којој има 101 година старости приповједа да је више пута чула у очи већих празника глас попут црквеног звонца.

Када дође прамалеће, овдје је врло лијепи и угодни мирис од цвијећа и разноврсних трава, поред особито чистог ваздуха. Овдје мало и снјега пада, а кад мраз на другом којем мјесту пане, овђе само роса пане.

У овој парохији нема старих књига и других знаменитости.

Опис града „Висућа“.

Град Висућ граничи са сјеверне стране градином и Доњ. Унцем, са источне Црчића брдом; са јужне стране водом Висућницом и Видовим селом, а са западне стране селом Надграђем. Град Висућ је саграђен на једном врло узвишеном куку, који изгледа попут каквог чуна, т. ј. са свију је страна равно узвишен, само је до Градине на сјеверну страну у савезу са градином, те је овај савез просјечен, тако, да се тешко ко може на исти град попети, јер неможе човјек од страха гледати, а како ли, да се попне на град. Стари људи приповједају, да је између градине и кука, на ком је град озидан на пре-сјеку био од гвожђа узвишени мост, који се могао по потреби скинути и опет ставити и намјестити. Вода Висућница, која тече красним и умилним жуборањем из планине Јадовника, тече управо крај кука, на ком град постоји. Около цијелога града озидана је авлија (двориште), која је и дан данас у добром стању.

У граду имаде много зазидака и призидака, магаза и т. д. а између свију ових зазидака и призидака најглавнија је кућа, која се налази управо у средини града, за коју народ приповједа да је у оно вријеме у њој становала Црна краљица, што је и град њезин био. Кућа за коју народ приповједа и коју сам видио јест озидана од најбољег материјала, а унутарњи њезин промјер јесте у дужину 14 метара а у ширину 7.5 метара. У овој кући налази се у куту до воде Висућнице једна пећ, којој је унутарњи промјер 1 метар; димњак је исте пећи спојен са димњацима осталих пећи. На Ј. З. страни до воде Висућнице имаду на кући у приземном кату (спрату) 4 прозора у висину 95 цмет. а у ширину 65 цмет. У горњем кату имаду 3 прозора тродупло већи од приземних. На СИ. страни имаде 3 прозора исте величине као и приземни. На СЗ. страни налазе се велика кућна врата, која су у висину 2.5 мет. а широка 1.6 метра. Још се и данас налазе греде од тавана, којих имаде 25 комада, оне су од најчвршћег храстова дрвета и још су у добром стању. Пред вратима ове куће имаде врло лијепо украшен киљер (соба за оставу ране), али су га разорили Турци, у нади да ће наћи какви новаца. По врх куће имаде у куку један магацин у висину 3 метра, а врата

од овог магазина надклоњена су право над кућни кров. По крај овог магазина налази се и велика кула узидана на осам ћошкова, а унутра при врху има по један урезан камен у сваком ћошету. На истој кули нема већ само 3 прозора, од којих је један и сад у добром стању, а два су разрушена; од источне стране на овој кули на плочи има надпис чисто правим славенским словима и по које се слово распознаје, но не може се све прочитати, јер су Турци гвозденим маљевима готов све окрњили.

Од куле источно постоје двије кршле (касарне), али су већ разрушене и само им се добро познаје темељ. Прва до куле нема дуљине 5 мет. а ширине 6.5 мет., друга пак дуљине 10 мет. а ширине 6.5 метара. Обадвије су попоћене најљешним каменом. На СИ. страни постоји једна стражарница, а недалеко од ове и друга, која се налази управо пред вратима од авлије, и у ње може стати 30 до 35 људи.

Авлијска врата налазе се прама узвијајућем мосту, велика су у висину 3 метра а у ширину 1.5 мет. Околу града на све стране у куку налази се врло красни зидова, и не би рекао човјек, већ као да је и пр. ластва призидивала.

Градина према овоме граду имаде такође свој велеважни значај, јер старци приповједају,

да је на истом мјесту била велика касарна, којој се још и данас знаде за закопину и темељ.

Ево како предање народно и казивање још живих старца о освојењу града Висућа гласи: да су Турци намјестили околу 300 црни овнова на брдо Црчић, само да они из града кад виде да помисле да су то дивљи крнци (вепрови). Турци се по ноћи привуку уз воду Висућицу, управо под град; стража градска кад опазе и угледа овнове, помисле збиља да су дивљи крнци подигну војску из града, набаце узвијајући мост, те оду да лове вепрове, у томе Турци изпод града уграбе мост и уђу у град. Краљица пак тада држала је свога синчића у наручају а други је с њом шетао, посматрајући измишљене вепрове, но кад угледа да су Турци у граду, онда завеже себи очи и узме обадва сина те скочи у воду Висућицу. Народ приповједа, кад је краљица скочила у воду да је имала дуњу (дугу) у њедрима, с којом је дјецу забављала, те да је пала крај воде Висућице, па с временом ова дуња никне са божијем благословом, која се и данас види дрво дуњино, које род доноси.

Још и данас овдје налази се најбољегача креча, те га народ употребљује на своју корист.

О. Бањац,
свештеник.

Конзисторијалне окружнице.

О к р у ж н и ц а

свему свештенству Дабро-босанске епархије.

Број 1127/еке 1885.

Висока земаљска влада у Сарајеву, под бр. 18.654. од 17. Аугуста о. г. саопштава Конзисторији: да православни свештеници у Босни и Херцеговини чешће вјенчавају епископске подајнике, који по каноничким и грађанским законима у Србији немогу ступити у брак.

Тако је на пр. у Априлу пр. год. свештеник манастира „Свете тројице“ Филип Ђурић благословио је два брака епископских држављана, међу којима је постојала препрека сродства, и зато је епископ посланство молило: да се забрани православним свештеницима у Босни и Херцеговини епископске подајнике вјенчавати, ако младенци немогу да поднесу дотичну полицајном области потврђену, брачну дозволу, надлежног свештеника у његовој отачбини.

Свештеник пак, који обавља таково вјенчање, имао би тај документ, за случај кашњих потраживања код себе сачувати.

Умољава висока земаљска влада Конзисторију, да се подручно свештенство ове Архиепископске цезе подучи, сходно поступати законима епископске краљевине за епископске подајнике, као што је горе речено.

Услед тога се налаже вашем благоговјенству да васцјело подручно вам свештенство убавјестите, да се по горњем напутку у склапању бракова епископских подајника држати имаду, те никог из иноземства невјенчавају, док иноземац не донесе дозволу брачну од свог свештеника од политичке области потврђену.

Свештеник, који би се у будуће против наведеним законима огрјешно, биће строго казњен.

У Сарајеву 29. Аугуста 1885.

Из конзисторијалне сједнице

АЕ и Митрополит босански:

Савва.

Број 238/екс 1888.

О к р у ж н и ц а

свему свештенству Дабро-босанске епархије.

Парохијани врло често требају свештеника нужно; а кад је овај далеко, дешавало се и дешава се, да дјете некрштено, или болесник без исповједи и причешћа умре. У таким околностима се ни црква — ако је у парохији има — неотвара и у њој неслужу, већ само неколико пута преко године.

Дужност пак свештеничка захтјева и изискује, да сваки свештеник станује код своје парохијалне цркве, у својој парохији, међу својом паством. И који се свештеник на то необзире, тај свој позив и тежки задак олако сматра и незаслужује парохијалног благодјејања.

С тога се оввијем препоручује оном свештенству, ове Епархије, који нестанује у својој парохији, да се озбиљно побрине у своју парохију што прије преселити, и у њој настанити се, а гдје има црква, најбоље близу цркве. Дотлен пак налаже се таковим свештеницима, да се више баве и налазе у својим парохијама, и сваке недеље и празника, ако црква има, да божествену службу обављају.

У Сарајеву 18. Фебруара 1888.

Из конзисторијалне сједнице

АЕ и Митрополит босански:

Ђорђе Николајевић.

Број 380/екс 1888.

О к р у ж н и ц а

свему свештенству Дабро-босанске епархије.

Непропуштамо оввијем упозорити наше прецизно свештенство на то: да обрати већу пажњу на чистоту вина, које се у причешћу, — св. Евхаристији, употребљује; јер на ту цијел, узима се црно, само, право натурално, вино; а не никако кисело, прављено и фабрицирано, какових свуда има да се протурају под именом правог природног, вина.

Немојте тај гријех на себе наваљивати, него заједно са одбором црквеним (клицарама) настојте,

да вам је црква, и све што је у њој чисто, уредно и пристojно; да вас нико ни за вашу службу, ни за другу какву црквену ствар прекорити неби могао.

У Сарајеву 15. Марта 1888.

Из конзисторијалне сједнице

АЕ и Митрополит босански:

Ђорђе Николајевић.

Г л а с н и к.

Миле Попадих, свештеник и парох пребјинско-расточки у кључком протопрезвитерату, — по сопственој жељи и побуди својој а с благословом и дозволом Његовог високопресвештенства нашег Архиепископа, пошто је 6. Марта о. г. одслужио божествену литургију у кључкој цркви и са двери сходну опроштајну кратку бесједу изговорио, коју ће „Источник“ у идућем броју донијети — отпутовао је истога дана у св. Јерусалим, да се поклати живоносном гробу Христа Спаситеља и другим св. мјестима на истоку. Са истим свештеником у друштву отпутовао је и честити грађанин — трговац, и врли Србин

Тодор Козомара. Ми им од Свемогућег Бога желимо: да своју хришћанску намјеру сретно изврше и здраво се у средину свога народа и домовину поврате.

Тодор Јунич, досадашњи парох зенички у травничком протопрезвитерату, постављен је за свештеника у централној казниони (апсани) у Зеници, те је већ и предузео дужност у истом заводу.

Јанко Бабић, свештеник и парох у Подрашници у протопрезвитерату Варцар Вакуфском, преселио се је у вјечност 20. Марта о. г. а опојан је и сарањен 22. истог.

С т ј е ч а ј.

Упражњена је парохија зеничка са 3114 чељади и 284 куће.

Ко од гг. свештеника или свршених богослова жели на исту доћи, нека се пријави с молбом АЕМ. Конзисторији најдаље до свршетка Априла т. г.

Број 394 из сјед. конз. 24. Марта 1888.